

พุทธธรรมกับสังคมไทย

ผศ.รวิโรจน์ ศรีคำภา

อาจารย์ประจำ/เลขานุการศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่

ความนำ

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งของสังคมไทยเช่นเดียวกับน้ำ อาหาร และอากาศ ที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสัตว์โลก คุณูปการที่มากมายใหญ่หลวงของพระพุทธศาสนา ต่อคนไทยเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย อโยธยา ธนบุรี รัตนโกสินทร์ตอนต้น และรัตนโกสินทร์ ตอนปลายจนถึงปัจจุบัน บ้านเมืองสามารถผ่านพ้นวิกฤติต่างๆ มาหลายครั้ง ก็เพราะอาศัยผู้นำ และประชาชนได้น้อมนำเอาหลักพุทธธรรมมาประพฤติปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม กาลเวลาที่ผ่านมายาวนานนับพันกว่าปีนี่เองเป็นเครื่องพิสูจน์และทดสอบว่าพระพุทธศาสนากับสังคมไทยหรือคนไทยนั้นเข้ากันได้ได้อย่างเหมาะสมกลมกลืนลงตัวกันหรือไม่ ซึ่งผลที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนไม่มีใครจะปฏิเสธได้ว่าพระพุทธศาสนากับสังคมไทยนั้นแนบสนิทกันจนแยกไม่ออก เมื่อกล่าวถึงพระพุทธศาสนาก็ต้องนึกถึงประเทศไทยหรือคนไทย เมื่อกล่าวถึงหรือนึกถึงคนไทยก็ต้องนึกถึงพระพุทธศาสนาในทำนองเดียวกันและเมื่อมองให้ลึกซึ้งยิ่งกว่านั้นมองถึงวิถีชีวิตของประชาชนคนไทยที่แสดงออกทางขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมด้วยแล้วก็จะทำให้เกิดความกระจ่างชัดเจน และเห็นพ้องต้องกันว่านี่แหละคือ รากฐานของบ้านเมืองที่นำอยู่อาศัย ทำมาหากินและเป็นตัวอย่างที่ดีของนานาชาติอารยประเทศได้อย่างสง่าผ่าเผย

ดังนั้น คนไทยส่วนใหญ่นับตั้งแต่บรรพบุรุษจนกระทั่งถึงบัดนี้จึงได้เกิดความภาคภูมิใจร่วมกันว่า มรดกทางพุทธธรรมที่ดั่งงามได้ปัมเพาะจากอดีตส่งต่อถึงปัจจุบันและสืบสานต่อไปในอนาคต ซึ่งมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอย่างแน่นแฟ้นกับสถาบันทางสังคมและวิถีชีวิตที่พอจะยกมาเป็นประเด็นให้เห็นพอสังเขปดังนี้

๑. พุทธธรรมกับชาติไทย

ชาติไทยในความหมายนี้หมายถึงอาณาเขตดินแดนประเทศไทยที่มีประชาชนพลเมืองอาศัยอยู่กันเป็นกลุ่มก้อน มีวิถีชีวิต ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และการปกครองในระบอบเดียวกันซึ่งเป็นที่ทราบกันมาว่าตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมา

คลื่นสมองพบว่า สมองจะมีระบบปิดกั้นเรื่องราวต่างๆ ไม่ให้เข้ามาและไม่ส่งเรื่องเข้าไปย่อยในส่วนลึกของเนื้อสมองอย่างเคย แต่ทำให้ระบบลิมบิก ซึ่งเป็นส่วนควบคุมด้านอารมณ์และความจำดีขึ้น ทำให้อัตราการเต้นของหัวใจ ลดลง และผลการเผาผลาญในร่างกายเป็นปกติ สมาธิช่วยทำให้ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันโรคได้มากขึ้น สามารถรักษาโรคร้ายแรง เรื้อรัง เช่น โรคหัวใจ เอ็ดส์ มะเร็ง ความดันโลหิตสูง โรคใจสั้น คนไข้โรคมะเร็ง เอ็ดส์ และเจ็บปวดเรื้อรัง ๑๔,๐๐๐ คน ไม่ต้องกินยาแก้ปวด สมาธิยังรักษาจิตใจที่ปั่นป่วน กตสันต์ สมาธิสั้น วุ่นวาย ไม่อยู่นิ่งอีกด้วย นอกจากนี้พลังของสมาธิยังสามารถรักษาคนไข้ที่เป็นโรคผิวหนังอักเสบเรื้อรัง ให้มีผิวใสขึ้นเป็น ๔ เท่าของผู้ที่ไม่ได้นั่งสมาธิ นักเขียนที่เคยกินยาแก้เครียดมาเกือบตลอดชีวิตเมื่อนั่งสมาธิ ก็ไม่จำเป็นต้องพึ่งยาอีกต่อไป ผู้กำกับการแสดง และดารารายหนึ่งก็หันมาปฏิบัติสมาธิ ทำให้ลดความกดดันจากอาชีพและความเป็นคนดังมีชื่อเสียง และทำให้มีความสุขมากขึ้น รู้ตัวมากขึ้น มองเห็นสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น พัฒนาบุคลิกภาพให้สง่างามและดูมีอำนาจมากขึ้น มองเห็นตัวเองได้มากขึ้น และรู้ว่าควรแก้ไขข้อบกพร่องของตัวเองได้อย่างไร เพียงแต่นั่งเงียบและทำให้จิตใจสงบเท่านั้น นักการเมืองที่มีชื่อเสียง เช่น ฮิลลารี คลินตัน พุดถึงสมาธิ อัล กอร์ นั่งสมาธิและแนะนำให้ทุกคนนั่งสมาธิด้วย^{๒๐}

พุทธธรรมที่เกื้อกูลหนุนนำสังคมไทยให้อยู่กันอย่างร่มเย็นเป็นสุขจนถึงบัดนี้ เมื่อเรามองจากจุดเริ่มต้นจากตัวบุคคลที่เป็นสมาชิกของสังคมและบุคคลที่ดำรงอยู่ในสถานภาพที่แตกต่างกัน หลากหลายอาชีพในสังคมต่างก็ทำหน้าที่ของตนตามภารกิจที่เป็นอยู่ อีกประการหนึ่งอาศัยกรอบแนวคิดที่ผสมผสานกันระหว่างศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ซึ่งส่งผลให้บุคคลในสังคมไทยถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน บางครั้งอาจจะมีการแตกต่างทางด้านความคิดและการกระทำเป็นเหตุให้เกิดความสับสนในบุคคลหรือกลุ่มบุคคลก็เป็นเรื่องธรรมดาสามัญ เพราะเหตุการณ์เหล่านี้ย่อมเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ ไม่ว่าจะในอดีต ปัจจุบันหรืออนาคตก็ตาม

สรุปได้ว่า พุทธธรรมอันเป็นแก่นสารของพระพุทธศาสนายังเป็นสิ่งที่สามารถประคับประคองการดำเนินชีวิตของผู้คนให้รู้จักปรับตัวปรับใจให้อยู่อย่างมีสติและปัญญา ซึ่งจะนำตนให้รอดพ้นจากสิ่งเลวร้ายในชีวิต โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ ยิ่งมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่ฐานความคิดและพฤติกรรมที่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของพุทธธรรมให้มากที่สุด เพื่อรับการ

^{๒๐} โทมัส ฉบับวันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๖ อ้างใน **ชมรมสื่อสร้างสรรค์: ๓**, ผอนคลายใจให้ชุ่มเย็นด้วยสมาธิ, ๒๕๕๘, หน้า ๗-๘.

